

**Hattula
Yli-Moijala
ja
Raimaanmäki (Kevola)
koekaivaukset
2013**

**Hannu Poutiainen
Timo Sepänmaa**

Kustantaja: Verkonrakentaja Wire Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Lähtötiedot	5
Kohdetiedot	5
Yli-Moijala.....	5
Raimaanmäki (Kevola)	6
<u>Tutkimus</u>	6
Yli-Moijala	7
Koekuopat	9
Kuvat	10
Raimaanmäki	15
Kuvat	16
Tulos	16

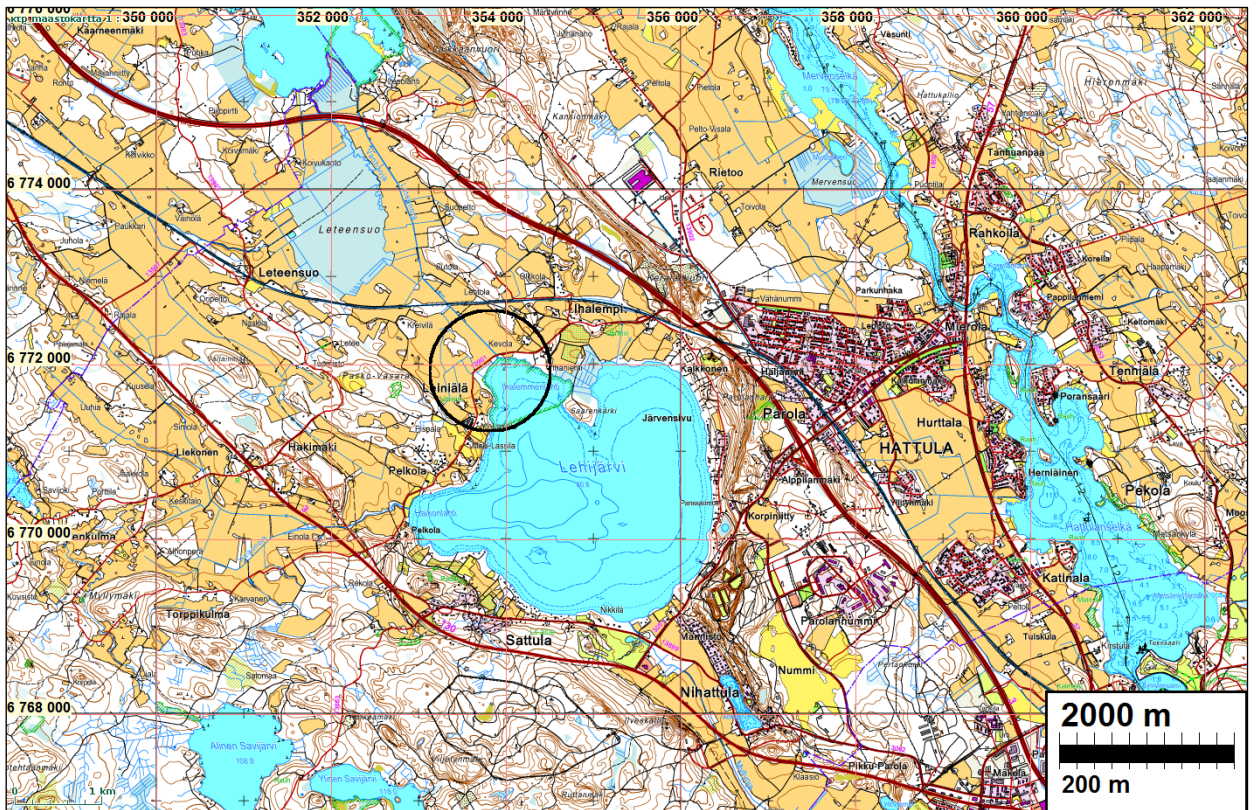
Kansikuva: Poistettavaksi merkitty pylväs Raimaanmäen muinaisjäänneksen lounaispuolella.

Perustiedot

- Alue:** Hattula, Yli-Moijalan muinaisjäännealue, sekä Raimaanmäen (Kevola) muinaisjäänneksen lähiympäristö. Kohteet sijaitsevat Hattulan taajaman luoteispuolella, Hattulan vanhasta kirkosta 5,5-6 km länteen.
- Tarkoitus:** Yli-Moijalan muinaisjäännealueella: selvittää koekaivauksin sijaitseeko kiinteää muinaisjäänneä suunnitellun maakaapelilinjan osuudella tai poistettavan ilma-kaapelikannatinpylvään kohdalla.
Raimaanmäen muinaisjäännealueen läheisyydessä: selvittää koekaivauksin ulotuuko muinaisjäänne poistettavien ilmajohtokannatinpylväiden kohdalle.
- Työaika:** 18.-22.11.2013 välisenä aikana.
- Kustantaja:** Verkonrakentaja Wire Oy
- Tekijät:** Mikroliitti Oy: Hannu Poutiainen, Timo Sepänmaa ja Antti Bilund.
- Tulokset:** Yli-Moijalan muinaisjäännealueen tutkitulla osalla ei havaittu mitään viitteitä kiinteästä muinaisjäänneksestä, eikä suunnitellun maakaapelilinjan osalla tai poistettavien ilmajohtokannatinpylväiden kohdalla havaittu kiinteää muinaisjäänneä.

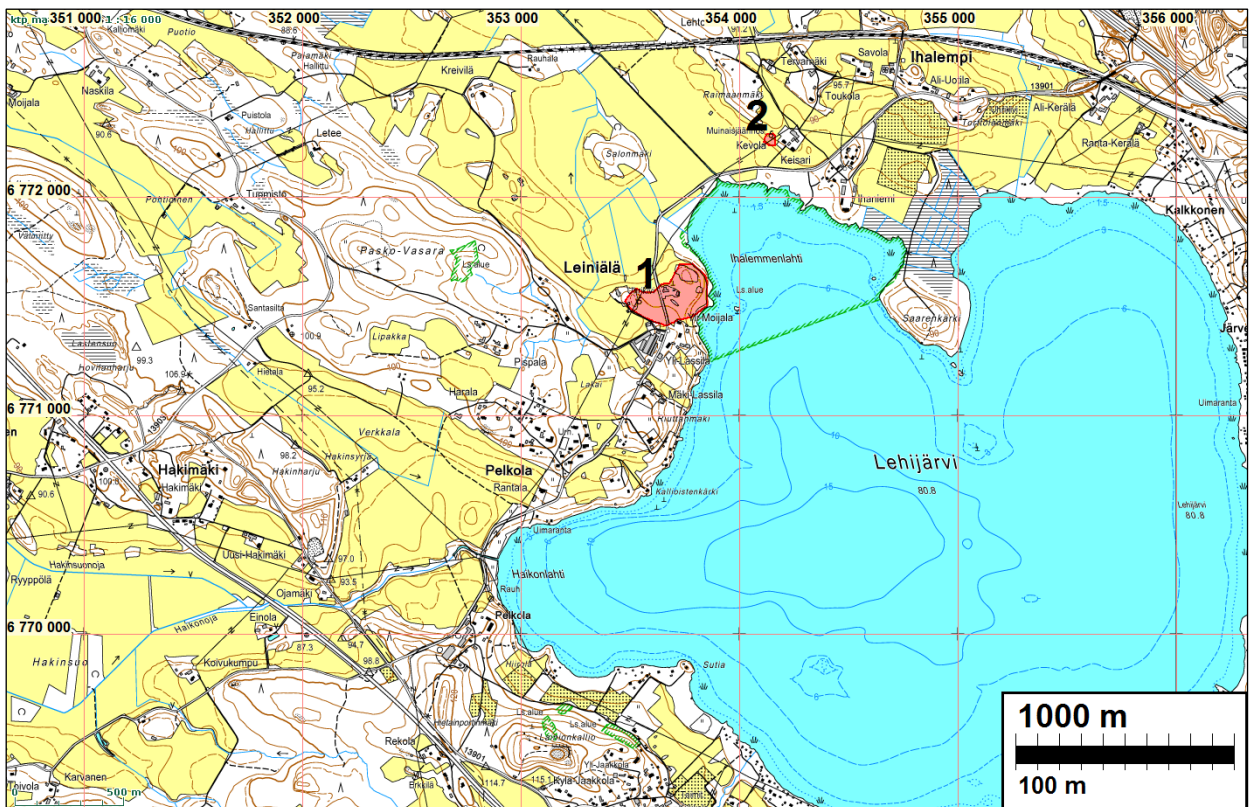
Raimaanmäen muinaisjäännealueen koillis- ja lounaispuolelle tehdyissä koekuopissa ei havaittu mitään viitteitä kiinteästä muinaisjäänneksestä. Tutkimusten perusteella kiinteä muinaisjäänne ei ulotu poistettavien ilmajohtokannatinpylväiden kohdalle.

- Selityksiä:** Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (NE). Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta kesällä v. 2013, ellei toisin mainittu. Kohdekuvaauksissa myös YKJ (pi) ja KKJ (xy) koordinaatit. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: Hannu Poutiainen, Timo Sepänmaa ja Antti Bilund.

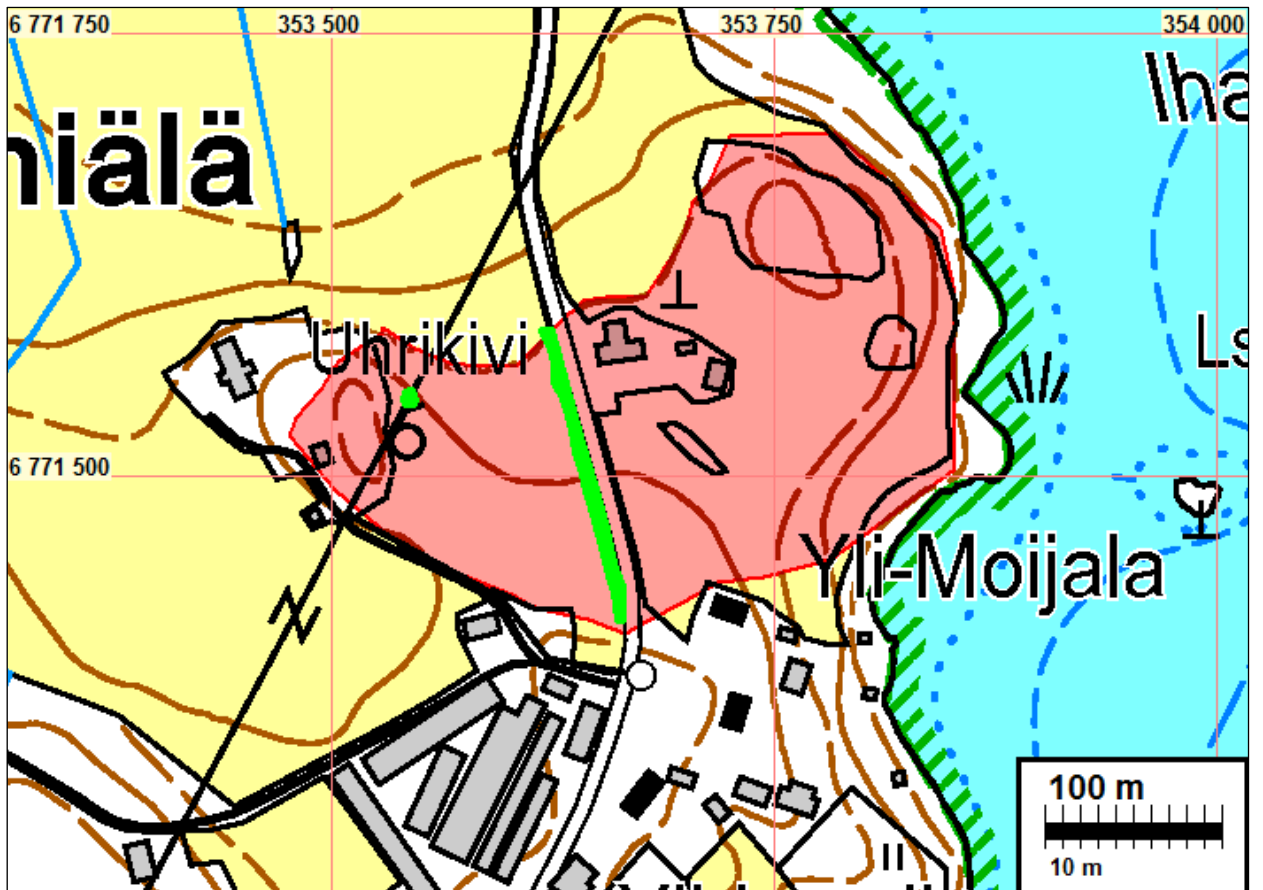

Tutkimusalueet ovat mustan ympyrän sisällä.

Yleiskartat

Muinaisjäännösrajaukset punaisella. 1= Yli-Mojjala, 2= Raimaanmäki (Kevola).

Yli-Moijala muinaisjäännösrajaus punaisella. Tutkitut alueet ovat vihreällä.

Raimaanmäki (Kevola) muinaisjäännösalueen rajausta punaisella. Tutkitut alueet ovat vihreällä muinaisjäännösalueen koillis- ja lounaispuolella.

Lähtötiedot

Verkonrakentaja Wire Oy on rakentamassa sähkömaakaapelilinjaa, sekä poistamassa sähköpylväitä ja ilmajohtoja Hattulan Ihalemmen alueella. Kaivettavan maakaapeliojan leveys on n. 40 cm. Purettavalla ilmajohtolinjauksella, sekä kaivettavan sähkömaakaapelin linjalla sijaitsee kaksi muinaisjäännösalueetta; rautakautinen asuinpaikka/kalmistoalue Yli- Moijala (Mjtunnus: 82010008) ja rautakautinen polttokenttäkalmisto Raimaanmäki (Mjtunnus: 82010009). Alueet sijaitsevat

Museovirasto on antanut suunnitelmien johdosta lausunnon 14.6.2013 (MV/138/05.02.01/2013) rakennuttajan kanssa käydyn neuvottelun, sekä muinaisjäännöskohteiden maastotarkastuksen pohjalta. Lausunnossa todettiin: Yli-Moijalan muinaisjäännösalueelle suunnitellun sähkökaapelilinjauksen kohdalla, pellon laidassa tien länsipuolella tulee tehdä koekaivaus. Lisäksi Yli-Moijalan muinaisjäännösalueella sijaitsevan ilmajohdonkannatintolpan alue tulee tutkia koe-kuopin ennen tolpan poistamista.

Verkonrakentaja Wire Oy tilasi kyseisen työn Mikroliitti Oy:ltä jo kesäkuun alussa 2013. Museovirasto antoi tutkimusluvan 3.7.2013 (MV/100/05.04.01.02/2013).

Kenttätö suoritettiin hyvissä oloissa kolmen arkeologin voimin runsaan kolmen päivän aikana 18.11-22.11.2013 välillä. Paikalla käytiin heinäkuussa sekä syyskuussa, mutta työtä ei voinut aloittaa koska tutkittavalla alueella laidunsi lihakarjaa ja peltojen vuokraajan mukaan koekuopitustyö olisi mahdotonta laiduntamisen aikana. Myöhäinen ja lämmin syksy pitkitti laiduntamista ja kaivaustyöhön voitiin siksi ryhtyä vasta marraskuun lopulla. Työntekijät tutkimuksella olivat Hannu Poutiainen, Timo Sepänmaa ja Antti Bilund.

Kohdetiedot

Yli-Moijala

Mjtunnus: 82010008

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Mj.tyyppi: muinaisjäännösryhmä

Ajoitus: rautakautinen

Koordin: N: 6771 536 E: 353 659 Z: 87
X: 6771 390 Y: 2515 810
P: 6774 380 I: 3353 770

Sijainti: Hattulan vanhasta kirkosta 6km länteen.

Tutkijat: Sirkka Ojala 1939 inventointi, Matti Huurre 1956 kaivaus, Jyri Saukkonen 1985 inventointi, Eeva-Liisa Schulz 2013 tarkastus

Sijainti: Hattulan vanhasta kirkosta 6 km länteen.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Muinaisjäännösalue sijaitsee Lehijärven länsirannalla olevan Yli-Moijalan tilan pohjoispuolella. Muinaisjäännökset ovat viljellyllä pelto-alueella tai peltoalueen ympäröimillä paikoilla.

Muinaisjäännösalue käsittää kaksi kuppikiveä, yhdeksän röykkiötä, polttokenttäkalmiston ja asuinpaikan sekä seitsemän hävitettyä röykkiötä. Kohteen laajuus on 300x200 m.

Raimaanmäki (Kevola)

Mj.tunnus: 82010009

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Mj.laji: hautapaikat: polttokenttäkalmisto
Ajoitus: rautakautinen

Koordin: N: 6772 265 E: 354 143 Z: 87
X: 6772 140 Y: 2516 260
P: 6775 100 I: 3354 260

Tutkijat: A.O. Heikel 1894 kaivaus, A. O Heikel 1895 kaivaus, A. O Heikel 1897 kartoitus, Sirkka Ojala 1939 inventointi, Jyri Saukkonen 1985 inventointi, Eeva-Liisa Schulz 2013 tarkastus

Sijainti: Hattulan vanhasta kirkosta 5,5 km länsiluoteeseen.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kalmisto sijaitsee Lehijärven pohjoispuolella, Kevolan päärakennuksesta noin 70 m länsiluoteeseen. Peruskartan muinaisjäännösviiri on hieman paikan luoteispuolella. Mäki on ympäristöineen ruohoa kasvavaa laidun-
ketoa.

Paikalle ei tehty koekuoppia vuoden 1985 inventoinnissa. Kohde on säilynyt ennallaan, paitsi että sinne on kasattu kivilohkareita. Paikalla on myös havaittavissa sen perunakuopan jäännös, jota kaivettaessa ensimmäiset löydöt tehtiin 1800-luvun lopulla. Löydöt paikalta ovat mm. hopearisti, miekka, useita pronssisia rannerenkaita, pronssisormuksia ja helmiä sekä palanutta luuta.

TUTKIMUS

Tutkimusalueet sijaitsevat Lehijärven luoteisrannan tuntumassa Leiniälän ja Ihalemme kylissä. Niistä tunnetaan rautakautisia löytöjä ja erityyppisiä muinaisjäännöksiä. Leiniälän Yli-Moijalan muinaisjäännösalueelta on entuudestaan tunnettu rautakautinen polttokalmisto, yhdeksän röykkiötä, kaksi kuppikiveä ja asuinpaikka (mj-tunnus 82010008). Ihalemme Raimaanmäen muinaisjäännöskohde on polttokenttäkalmisto (mj-tunnus 82010009).

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää koekaivausten avulla suunniteltujen maakaapeli-asennusten, sekä ilmajohtokannatinpylväiden poistotöiden vaikutukset alueen kiinteisiin muinaisjäännöksiin. Koekaivaukset kohdistuivat Yli-Moijalan muinaisjäännösalueella alueen poikki kulkevan tien länsireunaan, sekä alueen länsiosaan, jonka poikki kulkee ilmajohtolinja. Raimaanmäen muinaisjäännöksen osalla tutkimukset kohdistuivat varsinaisen muinaisjäännösalueen ulkopuolelle, sen koillis- ja lounaispuolelle. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ulottuuko muinaisjään-

nös nykyisen muinaisjäännösrajausten ulkopuolelle kohdille, joista on suunnitelmissa poistaa ilmajohtokannatinpylväät.

Arkeologisina kenttätöyömenetelminä käytettiin koekuopitusta, maanäytekairauksia, silmänvairaista havainnointia ja metallinilmaisinsentää. Koekuopat dokumentoitiin valokuvaten ja mittauksin. Koekuopista ja niihin liittyvistä havainnoista tehtiin lisäksi kirjalliset muistiinpanot ja luettelo. Kuopat kaivettiin ns. puhtaaseen maahan saakka. Kuoppien sijainti paikannettiin Topcon GRS-1 RDGPS -laitteella. Mittausten ulkoinen tarkkuus on n. 20 cm.

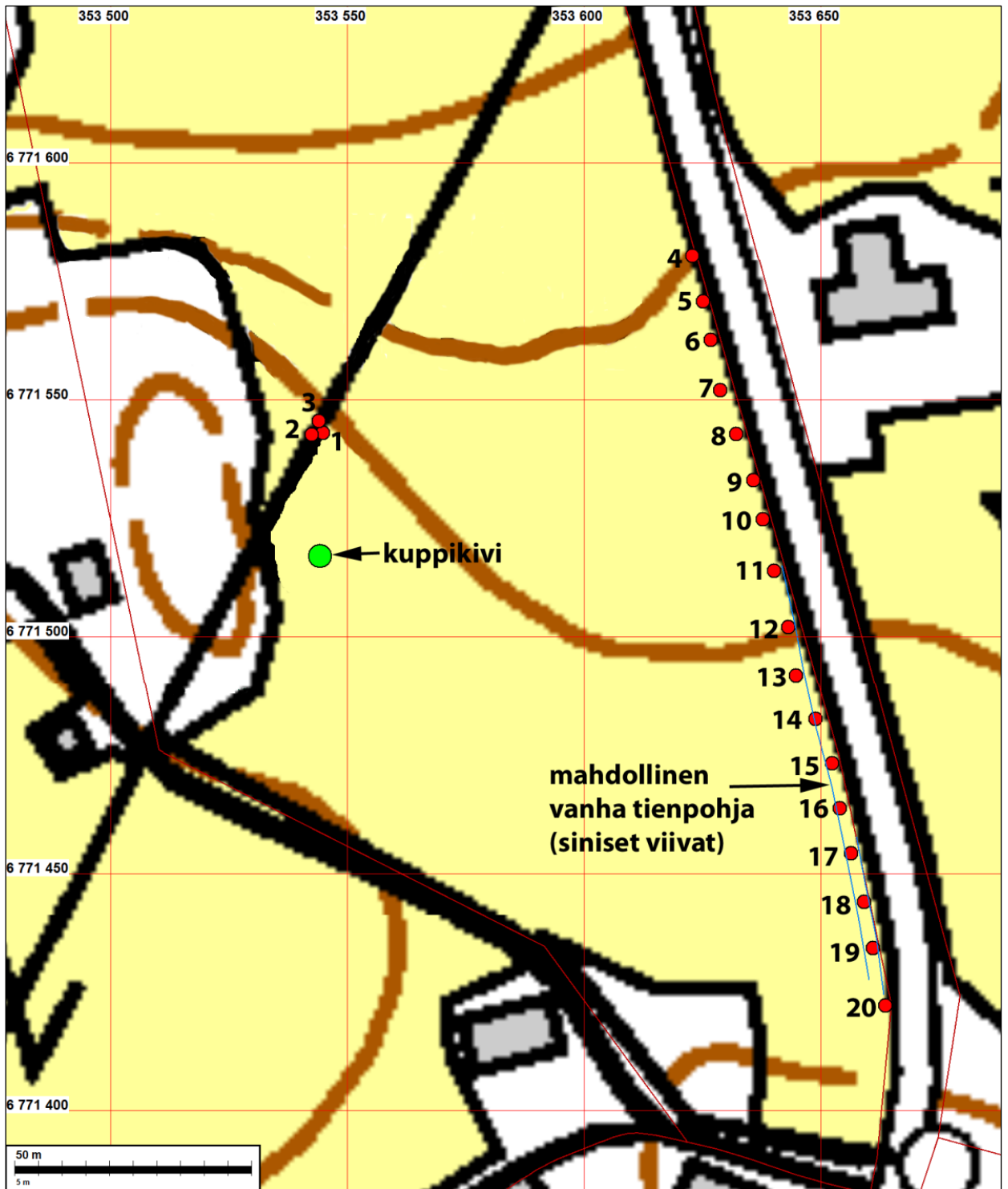
Yli-Moijala

Maakaapelin suunniteltu linja, se osa, jolla arkeologinen tutkimus tehtiin, sijaitsee Ihalemmentien varressa, sen länsipuolella. Maasto on suhteellisen tasaista aluetta ja nykyisin laidunta. Maa-aines on enimmäkseen soransekaisista hietaa ja hiesua. Poistettavaksi merkityn pylvään lähellä on lisäksi joukossa hiukan moreenia. Kaapelilinjalta noin 100 metriä länteen on pellolla uhri- eli kuppikivi. Poistettavaksi merkitty pylväs on kuppikivestä noin 30 m pohjoiseen. Yli-Moijalassa suunnitellulle maakaapelilinjalle kaivettiin tutkimusluvan mukaisesti koekuoppia noin 10 m välein, yhteensä 17 kappaletta (koekuopat numerot 4-20) ja poistettavan ilmajohtokannatinpylvään ympärille 3 kappaletta (koekuopat numerot 1-3).

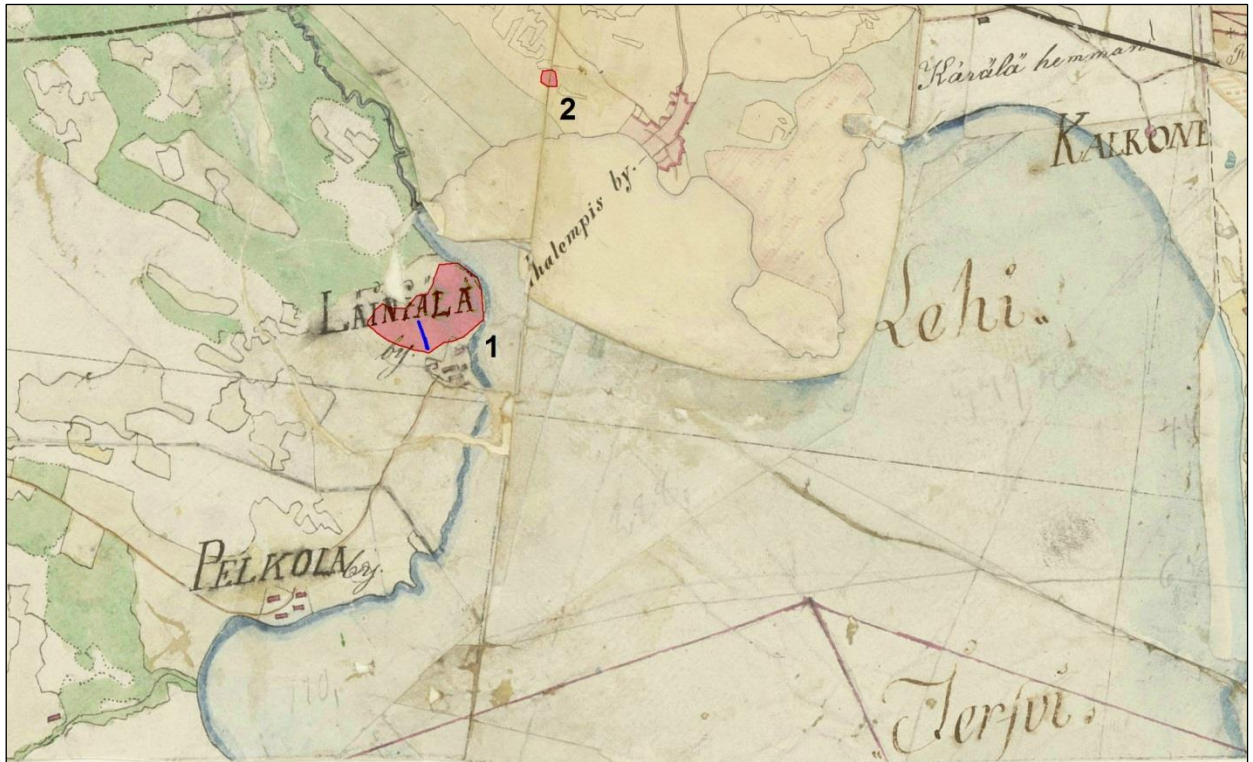
Koekuopissa oli havaittavissa maakerroksen yläosassa humusta kivennäismaan (saven, hiesun, hiedan ja soran) seassa sekä selvää sekoittuneisuutta, mikä johtuu maan muokkauksesta sekä viime aikoina myös eläinten laiduntamisesta kostealla maapohjalla. Mitään selviä merkkejä varsinaisesta säilyneestä kulttuurikerroksesta tai rakenteista ei ollut havaittavissa.

Arkeologisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä löytöjäkään ei koekuopista tavattu. Esiintulleet löydöt olivat kaikki selvästi moderneja. Maakaapelilinjalla yhdessä koekuopassa (nro 15) oli muokkauskerroksen alapuolella 5 cm paksuinen noensekainen kerros ja nyrkinkokoisia kiviä. Löytöinä koekuopista (ks. luettelo s. 9) tuli tiilenkappaleita, hiukan palanutta savea, yksi palaneen luun siru, fajanssia, kirkasta ikkunalasaa, punasavikeramiikkaa, vihreää pullolasia). Metallinilmaisinsentissä ei linjalta tavattu arkeologisesti merkittäviä löytöjä.

Laitumella, Ihalemmentien ja pellon välisen ojan vieressä, sen kanssa osittain samansuuntaisena, on noin 3 m levyinen, enimmillään 10 cm korkuinen ja pitkänomainen muodostuma. Se erottuu paikoin selvästi, paikoin heikosti. Sen kohdalta koekuopista tuli sekoittunutta soransekaisista hietaa ja/tai hiesua, varsinkin koekuopasta 17, jossa oli runsaan 10 cm:n paksuinen tienpohjalta vaikuttava hiekka- ja sorakerros. Muodostuman ominaispiirteiden ja koekuoppahavaintojen perusteella on mahdollista, että kyseessä on käytöstä pois jäänyt tie. Aluetta kuvaavan vuoden 1842 Hattulan pitäjänkartan perusteella paikalla ei ole ollut tuolloin tietä. Kartalla merkitty Pelkolan ja Läiniälän (nyk. Leiniälä) kylien välinen tieosuus ei ulotu nyt havaitulle vanhalle tielinjalle. Ote vuoden 1842 Hattulan pitäjänkartasta on sivulla 9.

Yli-Moijala. Koekuopat on numeroituina punaisina ympyröinä.

Ote pitäjänkartastosta Hattula 2131 04 Ia, vuodelta 1842. Muinaisjäännösalueet punaisella 1= Yli-Moijala ja 2= Raimaanmäki. Yli-Moijalan kohdalla havaittu vanha tielinja on sinisellä.

Koekuopat

Koekuopissa havainnoitiin maannokset, maalajit (karkeasti) sekä mahdolliset kulttuurikerrokset (tässä tapauksessa ei havaittu). Kuvaus on tehty yhdestä seinämästä, jonka suuntaa ei erikseen mainita. Löytöjen syvyydet on ilmoitettu kuvausten alla.

Lyhennykset:

kk = koekuoppa, mr = moreeni, hk = hiekka, ht = hieta, hs = hiesu, sr = sora, hum = humus, sek. = (jonkin) sekainen, syv = syvyydestä

KK	koko cm	havainnot	löydöt
1	40 x 40	0 – 12sekoittunut hk sek. sora 12 – 24 ruskea koskematon sr	
2	40 x 40	0 – 15 sek. hk sek. sr 15 – 20 muovia, puujätettä ja turvetta 20 – 27 sek. hk sek. sr	rautaveitsi 15 cm syv, palaneen luun siru 5 cm syv.
3	40 x 40	0 – 20 sek. soransek. hs / hk 20 – 25 puhdas ruskea soransek. hs / hk	
4	45 x 45	0 – 37 sek. soransek. hs / hk 37 – 42 puhdas vaalea sorasek. hs / hk	tiilensiruja 0 – 37 cm syv.
5	40 x 40	0 – 22 sek. soransek. hs / hk 22 – 30 puhdas vaalea sorasek. hs / hk	tiilensiruja 0 – 22 cm syv.
6	40 x 40	0 – 35 sek. hieman soransek. ht 35 – 40 puhdas ruskea ht / hs	tiilensiruja 0 – 35 cm syv.
7	40 x 40	0 – 39 sek. hieman soransek. ht / hs 39 – 43 puhdas vaaleanruskea ht / hs	tiilensiru, palaneen luun siru, fajanssia, lasia 0 – 39 cm syv.

8	40 x 40	0 – 40 sek. soransek. hs / ht 40 – 44 puhdas vaaleanruskea hs / ht	tiilensiru 0 – 40 cm syv.
9	40 x 40	0 – 42 sek. hieman soransek. hs / ht 42 – 50 puhdas vaalea hs / ht	
10	40 x 40	0 – 39 sek. hieman soransek. ht / hs 39 – 48 puhdas vaaleanruskea ht /	tiilensiruja 0 – 39 cm syv.
11	45 x 40	0 – 43 sek. soransek. ht / hs 43 – 50 puhdas vaalea ht / h	tiilensiruja 0 – 43 cm syv.
kk 12	45 x 40	0 – 35 sek. soransek. hs / ht 35 – 50 puhdas vaalea hs / h	tiilensiruja 0 – 35 cm syv.
13	50 x 40	0 – 35 sek. soransek. ht / hs 35 – 43 puhdas vaalea ht / hs	tiilensiruja / palanutta savea 0 – 35 cm syv.
14	40 x 40	0 – 35 sek. soransek. ht / hs 35 – 45 puhdas kellertävä ht / hs	tiilensiruja, vihreää pullolasia 0 – 35 cm syv.
15	40 x 40	0 – 28 sek. soransek. ht / hs 28 – 33 noensek. krs, nyrkinkokoisia kiviä, soran- sek. ht / hs 33 – 40 lievästi sek. ht / hs 40 – 48 puhdas ht / hs	tiilensiruja 0 – 40 cm syv.
16	40 x 40	0 – 44 sek. Soransek. ht / hs 44 – 50 puhdas soransek. ht / hs	tiilensiruja, punasavikeramiik- kaa, palanutta savea 0 – 44 cm syv.
17	50 x 50	0 – 9 soransek. hietamulta 9 – 20 kellanruskea hk / sr 20 – 61 sek. soransek. ht / hs 61 – 70 puhdas vaalea soransek. ht / hs	2 tiilenkappaletta 20 – 61 cm syv.
18	40 x 40	0 – 35 sek. soransek. ht / hs 35 – 48 puhdas ruskea soransek. ht / hs	tiilensiruja, punasavikeramiik- kaa 0 – 35 cm syv.
19	40 x 40	0 – 37 sek. Soransek. ht / hs 37 – 42 puhdas soransek. ht / hs	tiilensiruja, fajanssia 0 – 37 cm syv.
20	45 X 50	0 – 43 sek. soransek. ht / hs 43 – 57 puhdas vaalea soransek. ht / hs	tiilensiruja 0 – 43 cm syv.

Kuvat

Koekuoppa 4.

Koekuoppa 5.

Koekuoppa 7.

Lasia, fajanssia ja tiiltä koekuopasta nro 7.

Koekuoppa 8.

Tiiltä ja fajanssia koekuopasta nro 8.

Koekuoppa 9.

Koekuoppa 10.

Koekuoppa 11.

Koekuoppa 12.

Koekuoppa 13.

Koekuoppa 14.

Koekuoppa 15.

Koekuoppa 16.

Koekuoppa 17.

Koekuoppa 18.

Punasavikeramiikkaa koekuopasta nro 18.

Koekuoppa 19

Fajanssia ja tiiltä koekuopasta nro 19

Koekuoppa 20

Koekuopitusta kaapelilinjalla.

Käytöstä pois jäänyttä tiepohjaa, koholla oleva alue, aidan ja pylvaiden välillä.

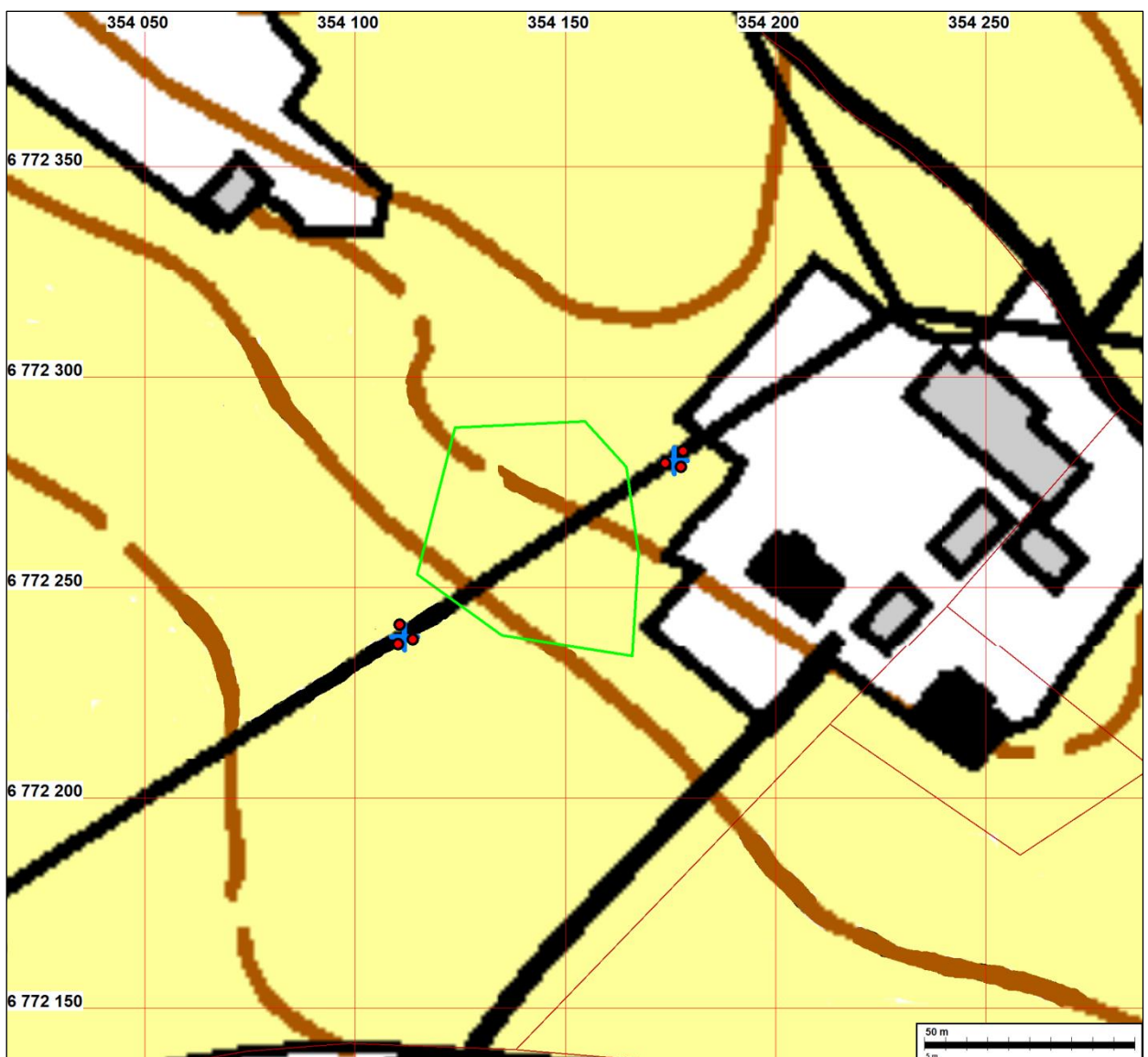

Uhrikivi ja suunniteltua kaapelilinjaa taustalla tien varressa.

Raimaanmäki

Muinaisjäännösalue sijaitsee Ihalemmentieltä noin 150 m pohjoiseen. Maasto on koillisosassa tasaista, lounaassa loivasti lounaaseen viettävää, ruohoa kasvavaa kesantoaluetta ja nurmella olevaa peltoa. Maa-aines on hiesua ja savea. Maannoksen perusteella maa-ainesta on muokattu normaalin kyntökerroksen verran.

Molempien poistettaviksi merkittyjen pylväiden ympärille noin metrin säteelle pylväistä kaivettiin kolme koekuoppaa. Koekuoppia ei erikseen dokumentoitu – kaikissa oli noin 20 – 25 cm:n paksuinen kynnetty hiesu/savikerros ja alla puhdas hiesu/savi. Mitään merkkejä kulttuurikerroksista tai löytöjä ei koekuopissa havaittu. Lisäksi tehtiin useita pienempiä koekuoppia metallinilmaisimen antamien indikaatioiden perusteella. Kaikki löydetty metallinkappaleet olivat resenttejä.

Raimaanmäki. Siniset +-merkit = poistettavat sähköpylväät, punaiset pyörylät = koekuopat, vihreä viiva = Museoviraston muinajäännösrajaus.

Kuvat

Tyypillinen koekuopan maannos muinaisjäänneksen koillispuolella pylvään vieressä

Tyypillinen koekuopan maannos pylvään vieressä muinaisjäänneksen lounaispuolella

Poistettavaksi merkitty pylväs muinaisjäänneksen lounaispuolella.

Tulos

Hattulan Yli-Moijalan muinaisjäännealueella tehdyssä koekaivauksissa ei tehty mitään havaintoja kiinteästä muinaisjäänneksistä tutkitulla muinaisjäännealueen osalla. Tutkimusten perusteella ei suunnitellun maakaapelilinjan eikä poistettavan ilmajohtokaapelikannatintolpan kohdalla ole kiinteää muinaisjäännettä.

Raimaanmäen (Kevola) muinaisjäännealueen koillis- ja lounaispuolelle tehdyissä koekuopissa ei tehty mitään havaintoja kiinteästä muinaisjäänneksistä. Tutkimusten perusteella kiinteä muinaisjäänne ei ulotu poistettavien ilmajohtokannatinpylväiden kohdalle.

5.1.2014

Hannu Poutiainen
Timo Sepänmaa